ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIILO JÄÄSKINEN
της 4ης Δεκεμβρίου 2014[1]

Υπόθεση C-439/13 P

Elitaliana SpA
κατά

EULEX Κοσσυφοπέδιο

«Αίτηση αναιρέσεως — Κοινή δράση 2008/124/ΚΕΠΠΑ — Πρόσκληση υποβολής προσφορών για την υποστήριξη με ελικόπτερο της αποστολής EULEX στο Κοσσυφοπέδιο — Απόφαση περί αναθέσεως της εν λόγω συμβάσεως σε υποψήφιο διαφορετικό από τη νυν αναιρεσείουσα — Προσφυγή ακυρώσεως και αίτημα για αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται να υπέστη — "Όργανο ή οργανισμός της Ένωσης" κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ — Προσδιορισμός του καθού που νομιμοποιείται παθητικά να υπερασπιστεί τις αποφάσεις που έλαβε ο αρχηγός της αποστολής — Απαράδεκτο της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Συγγνωστή πλάνη — Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας»

I – **Εισαγωγή**

1. Στις 4 Φεβρουαρίου 2008 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησε την κοινή δράση 2008/124/ΚΕΠΠΑ σχετικά με την αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο, EULEX Κοσσυφοπέδιο[2].

2. Στο πλαίσιο της αποστολής αυτής, δημοσιεύθηκε προκήρυξη κλειστού διαγωνισμού με τίτλο «Ελικόπτερο για την υποστήριξη της αποστολής της EULEX στο Κοσσυφοπέδιο», με σκοπό τη σύναψη συμβάσεως υπηρεσιών. Η Elitaliana SpA (στο εξής: Elitaliana) μετείχε στη συγκεκριμένη διαδικασία του κλειστού διαγωνισμού. Η προσφορά της κατετάγη δεύτερη. Ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο ανέθεσε την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως στον διαγωνιζόμενο του οποίου η προσφορά κατετάγη πρώτη.

3. Η Elitaliana άσκησε προσφυγή κατά της EULEX Κοσσυφοπέδιο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Στην ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία, η EULEX Κοσσυφοπέδιο πρότεινε ένσταση απαραδέκτου στηριζόμενη, πρώτον, στην απουσία της ιδιότητας του καθού στον αρχηγό της EULEX Κοσσυφοπέδιο και, δεύτερον, στην έλλειψη αρμοδιότητας του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά πράξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 42, σ. 92.

5. Με τη διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου Elitaliana κατά EULEX Κοσσυφοπέδιο[3] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη.

6. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η Elitaliana ζητεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως.

7. Στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, το Δικαστήριο καλείται να κρίνει το, κατά τα φαινόμενα, καινοφανές ζήτημα εάν η EULEX Κοσσυφοπέδιο είναι νομικώς υπεύθυνη για τις αποφάσεις που ελήφθησαν από τον αρχηγό της αποστολής αυτής και, πιο συγκεκριμένα, εάν προσφυγή ακυρώσεως στο πλαίσιο του άρθρου 263 ΣΛΕΕ μπορεί να ασκηθεί κατά της EULEX Κοσσυφοπέδιο. Το Δικαστήριο πρέπει επίσης να λάβει θέση επί των επιχειρημάτων της Elitaliana σχετικά με την προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος ασκήσεως αποτελεσματικής προσφυγής και την ύπαρξη συγγνωστής πλάνης όσον αφορά τον προσδιορισμό της καθής στη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

II – **Νομικό πλαίσιο**

8. Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, της κοινής δράσεως 2008/124, η EULEX Κοσσυφοπέδιο συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως αποστολή για την εδραίωση του «Κράτους Δικαίου» στο Κοσσυφοπέδιο.

9. Από το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της κοινής δράσεως 2008/124 προκύπτει ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο επικουρεί τα όργανα του Κοσσυφοπεδίου, τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου στην πορεία τους προς τη βιωσιμότητα και την υπευθυνότητα, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση ενός ανεξάρτητου πολυεθνοτικού συστήματος δικαιοσύνης και μιας πολυεθνοτικής αστυνομίας και τελωνειακής υπηρεσίας, εξασφαλίζοντας ότι τα όργανα αυτά είναι απαλλαγμένα από πολιτικές παρεμβάσεις και συνάδουν με διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και ευρωπαϊκές βέλτιστες πρακτικές.

10. Στο άρθρο 6 της κοινής δράσεως 2008/124 καθορίζεται η διάρθρωση της EULEX Κοσσυφοπέδιο. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού ορίζει ότι πρόκειται για ενοποιημένη αποστολή ευρωπαϊκής ασφαλείας και άμυνας (ΕΠΑΑ) για όλο το Κοσσυφοπέδιο. Δυνάμει της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου, η EULEX Κοσσυφοπέδιο ιδρύει το κύριο στρατηγείο της και περιφερειακά και τοπικά γραφεία σε όλο το Κοσσυφοπέδιο, γραφείο συντονισμού στις Βρυξέλλες (Βέλγιο) και τοποθετεί αξιωματικούς συνδέσμους, αναλόγως των αναγκών. Κατά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, η EULEX Κοσσυφοπέδιο απαρτίζεται από τον αρχηγό της αποστολής και το προσωπικό, καθώς και από αστυνομικά, δικαστικά και τελωνειακά γραφεία.

11. Δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφοι 1 και 2, της κοινής δράσεως 2008/124, ο διευθυντής του τομέα μη στρατιωτικού προγραμματισμού και διεξαγωγής επιχειρήσεων αναλαμβάνει καθήκοντα διοικητή μη στρατιωτικών επιχειρήσεων για την EULEX Κοσσυφοπέδιο και ασκεί, υπό τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διοίκηση της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ) και υπό τη γενική εξουσία του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΥΕ), τη διοίκηση και τον έλεγχο της EULEX Κοσσυφοπέδιο σε στρατηγικό επίπεδο. Κατά την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, ο διοικητής μη στρατιωτικών επιχειρήσεων μεριμνά για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου, καθώς και των αποφάσεων της ΕΠΑ, μεταξύ άλλων μέσω της εκδόσεως εντολών σε στρατηγικό επίπεδο προς τον αρχηγό αποστολής και μέσω της παροχής συμβουλών και τεχνικής στηρίξεως προς αυτόν.

3 — T-213/12, EU:T:2013:292.

12. Το άρθρο 11 της κοινής δράσεως 2008/124 παρουσιάζει τη δομή διοικήσεως της EULEX Κοσσυφοπέδιο. Κατά την παράγραφο 2 αυτού, η ΕΠΑ αναλαμβάνει, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου και του ΥΕ, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διοίκηση της EULEX Κοσσυφοπέδιο. Δυνάμει των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου αυτού, ο διοικητής μη στρατιωτικών επιχειρήσεων, ο οποίος είναι διοικητής της EULEX Κοσσυφοπέδιο σε στρατηγικό επίπεδο, υποβάλλει έκθεση στο Συμβούλιο μέσω του ΥΕ. Η παράγραφος 5 της διατάξεως αυτής προβλέπει ότι ο αρχηγός αποστολής ασκεί τη διοίκηση και τον έλεγχο της EULEX Κοσσυφοπέδιο στο θέατρο επιχειρήσεων και είναι άμεσα υπόλογος στον διοικητή μη στρατιωτικών επιχειρήσεων.

13. Τέλος, από το άρθρο 12, παράγραφος 1, της κοινής δράσεως 2008/214 προκύπτει ότι η ΕΠΑ ασκεί, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της αποστολής.

III – **Τα «επίδικα μέτρα», η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου**

Τα επίδικα μέτρα

14. Η λήψη των επίδικων μέτρων περιγράφεται στην αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη ως εξής:

«2 Στις 18 Οκτωβρίου 2011 δημοσιεύθηκε στο συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2011/S 200-324817), με τον κωδικό EuropeAid/131516/D/SER/XK, προκήρυξη κλειστού διαγωνισμού με τίτλο "Ελικόπτερο για την υποστήριξη της αποστολής της EULEX στο Κοσσυφοπέδιο", με σκοπό τη σύναψη συμβάσεως υπηρεσιών. Η προκήρυξη αυτή περιείχε το εξής στοιχείο: "Αναθέτουσα αρχή: Αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο, Πρίστινα, Κοσσυφοπέδιο".

3 Με έγγραφο της 23ης Δεκεμβρίου 2011, στο οποίο προσαρτήθηκαν μεταξύ άλλων οι οδηγίες προς τους διαγωνιζομένους, ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο κάλεσε την προσφεύγουσα-ενάγουσα [στο εξής: προσφεύγουσα] ιταλική εταιρία [Elitaliana], η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών μεταφοράς με ελικόπτερο προς δημόσιους οργανισμούς, να μετάσχει στη διαδικασία του κλειστού διαγωνισμού.

4 Η προσφεύγουσα υπέβαλε προσφορά στο πλαίσιο της προαναφερθείσας διαδικασίας.

5 Με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 2012, ο διευθυντής διοικητικού και υπηρεσιών υποστηρίξεως της EULEX Κοσσυφοπέδιο ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι η προσφορά της κατετάγη δεύτερη.

6 Με έγγραφο της 2ας Απριλίου 2012, η προσφεύγουσα ζήτησε από τη EULEX Κοσσυφοπέδιο να της επιτρέψει την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που υποβλήθηκαν από τον διαγωνιζόμενο του οποίου η προσφορά κατετάγη πρώτη. Με έγγραφο της 17ης Απριλίου 2012, ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο αρνήθηκε την πρόσβαση στα εν λόγω έγγραφα.

7 Στις 24 Απριλίου 2012 ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο ανέθεσε την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως στον διαγωνιζόμενο του οποίου η προσφορά κατετάγη πρώτη.»

Β – *Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου*

15. Η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία, στον βαθμό που είναι χρήσιμη για την εκδίκαση της προκειμένης αιτήσεως αναιρέσεως, μπορεί να συνοψισθεί ως εξής.

16. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 23 Μαΐου 2012 η Elitaliana άσκησε προσφυγή κατά της EULEX Κοσσυφοπέδιο ζητώντας:

— να ακυρώσει τα μέτρα που έλαβε η EULEX Κοσσυφοπέδιο στο πλαίσιο της αναθέσεως σε άλλον διαγωνιζόμενο της δημοσίας συμβάσεως «EuropeAid/131516/D/SER/XK — Ελικόπτερο για την υποστήριξη της αποστολής της EULEX στο Κοσσυφοπέδιο (PROC/272/11)», ανάθεση η οποία της γνωστοποιήθηκε από την EULEX Κοσσυφοπέδιο με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 2012, και οποιαδήποτε άλλη συναφή πράξη, ιδίως το υπηρεσιακό σημείωμα της 17ης Απριλίου 2012 με το οποίο η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν επέτρεψε στην προσφεύγουσα την πρόσβαση στα έγγραφα του διαγωνισμού τα οποία ζήτησε·

— να υποχρεώσει την EULEX Κοσσυφοπέδιο να αποκαταστήσει τη ζημία που προκλήθηκε λόγω της μη αναθέσεως της εν λόγω συμβάσεως στη νυν αναιρεσείουσα, και

— να καταδικάσει την EULEX Κοσσυφοπέδιο στα δικαστικά έξοδα.

17. Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 14 Σεπτεμβρίου 2012, η EULEX Κοσσυφοπέδιο προέβαλε ένσταση απαραδέκτου δυνάμει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο ζήτησε να απορριφθεί η προσφυγή ως απαράδεκτη και να καταδικαστεί η Elitaliana στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

18. Στις 28 Νοεμβρίου 2012 η Elitaliana υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί της ενστάσεως απαραδέκτου, ζητώντας την απόρριψη της ενστάσεως απαραδέκτου και, εν πάση περιπτώσει, την κοινοποίηση της προσφυγής στο θεσμικό όργανο το οποίο πρέπει να θεωρηθεί ως το καθού η προσφυγή.

Η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

19. Με την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, το Γενικό Δικαστήριο κήρυξε απαράδεκτη την προσφυγή στηριζόμενο στον πρώτο λόγο απαραδέκτου που προέβαλε η καθής.

20. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε την προβληθείσα από την EULEX Κοσσυφοπέδιο ένσταση, με την οποία η ίδια υποστήριζε «ότι δεν μπορεί να έχει την ιδιότητα της καθής στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι δεν αποτελεί αυτοτελή οργανισμό» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψεις 18 έως 37).

21. Αρχικώς, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα εάν η EULEX Κοσσυφοπέδιο ενομιμοποιείτο παθητικώς και, πιο συγκεκριμένα, εάν η EULEX Κοσσυφοπέδιο συνιστούσε όργανο ή οργανισμό της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψεις 19 έως 21).

22. Το Γενικό Δικαστήριο, αφού ανέλυσε το γράμμα των άρθρων 1, παράγραφος 1, 6, 7, παράγραφοι 1 και 2, και 11 της κοινής δράσεως 2008/124, κατέληξε στο εξής συμπέρασμα (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 26):

«Όπως προκύπτει από τις ανωτέρω διατάξεις, η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει νομική προσωπικότητα και δεν προβλέπεται ότι μπορεί να είναι διάδικος σε δίκη ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης.»

23. Το Γενικό Δικαστήριο, διαπιστώνοντας ακολούθως ότι η Elitaliana ζητούσε την ακύρωση των μέτρων που ελήφθησαν από την EULEX Κοσσυφοπέδιο στο πλαίσιο της αναθέσεως της συμβάσεως, ανέλυσε το ποιος φέρει την ευθύνη για την επίμαχη απόφαση, καταλήγοντας ως εξής (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 34): «Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι πράξεις που έλαβε ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως πρέπει να λογιστούν ως πράξεις της Επιτροπής, η οποία έχει την ιδιότητα της καθής δυνάμει του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Επομένως, οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο σύμφωνα με τις απαιτήσεις της μνημονευόμενης από την προσφεύγουσα γενικής αρχής κατά την οποία σε δικαστικό έλεγχο υπόκεινται όλες οι πράξεις των θεσμικών οργάνων, των λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι των τρίτων» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 34). Το Γενικό Δικαστήριο πρόσθεσε ότι: «[ε]πομένως, η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει την ιδιότητα της καθής» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 35).

24. Δεύτερον, η Elitaliana προέβαλε επικουρικώς ότι, σε περίπτωση που κριθεί ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει την ιδιότητα της καθής, το Γενικό Δικαστήριο θα μπορούσε, πρώτον, να προσδιορίσει κατά ποιου διαδίκου θα μπορούσε να συνεχιστεί η ένδικη διαδικασία (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 38).

25. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εντούτοις ότι, εν προκειμένω, ο προσδιορισμός στο δικόγραφο της EULEX Κοσσυφοπέδιο ως καθής δεν οφείλεται σε πλάνη της Elitaliana. Αντιθέτως, όπως προκύπτει σαφώς από το περιεχόμενο του δικογράφου της Elitaliana, αυτή είχε την πρόθεση να ασκήσει την προσφυγή ρητώς κατά της EULEX Κοσσυφοπέδιο η οποία, κατά την Elitaliana, αποτελεί άλλο όργανο ή οργανισμό της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, πράγμα το οποίο επιβεβαίωσε άλλωστε η Elitaliana με τις παρατηρήσεις της επί της ενστάσεως απαραδέκτου (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 39).

26. Δεύτερον, η Elitaliana ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να της αναγνωρίσει συγγνωστή πλάνη και επικαλείται συναφώς τη νομολογία που δέχεται την ύπαρξη τέτοιας πλάνης όταν το οικείο όργανο έχει τηρήσει συμπεριφορά δυνάμενη να προκαλέσει, αυτή καθαυτήν ή σε καθοριστικό βαθμό, εύλογη σύγχυση σε καλόπιστο πολίτη ο οποίος επιδεικνύει όλη την επιμέλεια που απαιτείται από πρόσωπο με τη συνήθη ενημέρωση (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 40).

27. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία που επικαλείται η Elitaliana, η ύπαρξη συγγνωστής πλάνης μπορεί να έχει μόνον ως συνέπεια τη μη απόρριψη του ενδίκου βοηθήματος λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεως. Πάντως, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η Elitaliana τήρησε την προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 42).

28. Το Γενικό Δικαστήριο τονίζει επίσης ότι σε κανένα στάδιο η Elitaliana δεν άσκησε προσφυγή κατά διαδίκου άλλου από τη EULEX Κοσσυφοπέδιο, αλλά ζήτησε απλώς από το Γενικό Δικαστήριο να προσδιορίσει κατά ποιου έπρεπε να έχει ασκήσει την προσφυγή προκειμένου αυτή να κριθεί παραδεκτή (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 42).

29. Το Γενικό Δικαστήριο ολοκλήρωσε με τη σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλόμενης διατάξεως την ανάλυσή του ως εξής:

«Από το σύνολο των ανωτέρω εκτιμήσεων συνάγεται ότι, δεδομένου ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει την ιδιότητα της καθής, η προσφυγή που άσκησε κατ' αυτής η προσφεύγουσα είναι απαράδεκτη όσον αφορά τόσο το ακυρωτικό αίτημα όσο και το αποζημιωτικό αίτημα το οποίο συνδέεται στενά με το ακυρωτικό αίτημα (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Δικαστηρίου, Bossi κατά Επιτροπής, 346/87, EU:C:1989:59, σκέψη 31, και διάταξη Elti κατά Αντιπροσωπείας της Ένωσης στο Μαυροβούνιο, [T-395/11, EU:T:2012:274] […], σκέψη 74 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), χωρίς να παρίσταται ανάγκη εκδόσεως αποφάσεως επί της προβαλλόμενης αναρμοδιότητας του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά πράξεις που έχουν εκδοθεί βάσει των σχετικών με την ΚΕΠΠΑ διατάξεων της Συνθήκης [ΕΕ].»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

30. Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Elitaliana ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη και να κάνει δεκτή την προσφυγή που ασκήθηκε πρωτοδίκως ή, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

31. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως και την καταδίκη της Elitaliana στα δικαστικά έξοδα.

IV – **Επί των λόγων αναιρέσεως**

32. Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η Elitaliana προέβαλε τους εξής τρεις λόγους αναιρέσεως:

«1) Εσφαλμένη κρίση ως προς τη μη αναγνώριση της [EULEX Κοσσυφοπέδιο] ως οργάνου/οργανισμού κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία νοείται ως πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, που συνιστούν αναγκαίο συμπλήρωμα της γενικότερης αρχής της ισότητας» [4].

«2) Εσφαλμένη κρίση ως προς την προβαλλόμενη εξομοίωση της [EULEX Κοσσυφοπέδιο] με αντιπροσωπεία. Παραβίαση της αρχής της ουσιαστικής δικαστικής προστασίας, η οποία νοείται ως πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, που συνιστούν αναγκαίο συμπλήρωμα της γενικότερης αρχής της ισότητας» [5], και

«3) Εσφαλμένη κρίση ως προς την προβαλλόμενη απουσία συγγνωστής πλάνης. Παραβίαση της αρχής της ουσιαστικής δικαστικής προστασίας, η οποία νοείται ως πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, που συνιστούν αναγκαίο συμπλήρωμα της γενικότερης αρχής της ισότητας» [6].

33. Των τριών λόγων αναιρέσεως προηγείται ενότητα με τίτλο «Προοίμιο» [7] στην οποία αναφέρεται η «αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας […] η οποία κατοχυρώνεται σήμερα στα άρθρα 6 και 13 [της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ)]», την οποία καλείται το Δικαστήριο να αναγνωρίσει «κάνοντας δεκτούς τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω».

34. Η ανάλυση πρέπει να ξεκινήσει από τα διαλαμβανόμενα στο εν λόγω προοίμιο.

4 — Σημεία 19 έως 32 της αιτήσεως αναιρέσεως.

5 — Σημεία 33 έως 39 της αιτήσεως αναιρέσεως.

6 — Σημεία 40 έως 47 της αιτήσεως αναιρέσεως.

7 — Σημεία 16 έως 18 της αιτήσεως αναιρέσεως.

Επί του «προοιμίου»

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

35. Η Elitaliana αναλύει την αρχή αυτή ως εξής:

«17 Η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας συνιστά πλέον κατευθυντήρια αρχή του κοινοτικού δικαστικού συστήματος, η οποία κατοχυρώνεται σήμερα στα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ και διασφαλίζει σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο λαμβάνει γνώση του συνόλου των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του, λαμβανομένου υπόψη ότι, προκειμένου να είναι αποτελεσματική η πρόσβαση σε δικαστήριο, πρέπει να διασφαλίζεται ότι κάθε πρόσωπο έχει σαφή και αποτελεσματική δυνατότητα αμφισβητήσεως της πράξεως που προσέβαλε τα έννομα συμφέροντά του. Πιθανοί περιορισμοί συμβαδίζουν με τις οικείες αρχές μόνον εφόσον δεν παρακωλύουν τη δυνατότητα ενός προσώπου να ασκεί ένδικο βοήθημα κατά τρόπο που να θίγει τον πυρήνα του δικαιώματός του.

18 Η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη η οποία, αφενός, έκανε δεκτή την προβαλλόμενη έλλειψη νομικής προσωπικότητας της EULEX (η οποία κατά τα λοιπά ουδόλως καθίσταται προφανής, πόσω μάλλον μπορεί να προσδιοριστεί από τρίτο που επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια, εφόσον δεν είχε ποτέ αποκαλυφθεί) και, αφετέρου, απέρριψε τη συγγνωστή πλάνη (παρά το γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο προσδιόρισε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες συντρέχει), έχει πράγματι στερήσει από την Elitaliana τη δυνατότητα να ασκήσει λυσιτελώς το μέσο ένδικης προστασίας στο οποίο προσέφυγε, αρνούμενο να της αναγνωρίσει τα δικαιώματα άμυνας των οποίων απολαύει, τα οποία ευελπιστούμε ότι το Δικαστήριο θα αναγνωρίσει κάνοντας δεκτούς τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω.»

36. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο υποστηρίζει ότι η Elitaliana προβάλλει επικουρικώς το επιχείρημα αυτό, για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει εαυτό αρμόδιο, πράγμα που αντικρούει η EULEX Κοσσυφοπέδιο. Εν πάση περιπτώσει, η καθής εκτιμά ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν παρέβη τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

2. Εκτίμηση

37. Η Elitaliana υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ, καθόσον έκρινε ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν είχε νομική προσωπικότητα και απέρριψε την ύπαρξη συγγνωστής πλάνης όσον αφορά την ταυτότητα της καθής.

38. Επιβάλλεται, καταρχάς, η διευκρίνιση ότι οι αρχές που προβλέπονται στα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ συμπίπτουν με εκείνες που διατυπώνονται πλέον στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), το οποίο έχει, κατ' αρχήν, εφαρμογή εν προκειμένω. Εντούτοις, παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θα μπορούσε, εν προκειμένω, να προβληθεί μόνον εάν ένδικο βοήθημα που ασκείται κατά θεσμικού οργάνου του οποίου η αρμοδιότητα μπορεί ευλόγως να συναχθεί κηρύσσεται απαράδεκτο για λόγους μη δικονομικής φύσεων και εάν, σε μια τέτοια περίπτωση, ο προσφεύγων δεν διαθέτει κανένα αποτελεσματικό μέσο ένδικης προστασίας[8].

8 — Σημειώνω ότι στη διάταξη Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (T-271/10, EU:T:2014:702) το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρχε δυνατότητα προσφυγής και, στην προκειμένη περίπτωση, ενώπιον των εθνικών αρχών.

39. Η προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στρεφόταν κατά διαδίκου ο οποίος, σύμφωνα με το Γενικό Δικαστήριο, δεν ενομιμοποιείτο παθητικώς. Από την αίτηση αναιρέσεως προκύπτει ότι η Elitaliana φρονεί ότι η διαπίστωση αυτή ισοδυναμεί με παράβαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων της, τα οποία διασφαλίζονται εν προκειμένω δυνάμει του άρθρου 47 του Χάρτη.

40. Επισημαίνω ότι εκ της διαπιστώσεως ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν νομιμοποιείται παθητικώς, είτε επειδή δεν έχει την ικανότητα διαδίκου είτε για άλλους λόγους, δεν δύναται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται δικαστική προστασία.

41. Πράγματι, η προβληματική που αφορά το άρθρο 47 του Χάρτη είναι προδήλως αλυσιτελής. Καίτοι η προσφυγή ασκήθηκε κατά διαδίκου που δεν νομιμοποιείται παθητικώς, δεν συντρέχει, για τον λόγο αυτό, παράβαση του εν λόγω άρθρου. Η κατάσταση της Elitaliana θα μπορούσε να αναλυθεί υπό το πρίσμα της εν λόγω διατάξεως μόνον στην περίπτωση κατά την οποία αγωγή κατά νομιμοποιούμενου παθητικώς καθού είχε ασκηθεί ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, το οποίο διαπίστωνε την απουσία ένδικων βοηθημάτων.

42. Ως εκ τούτου, τα επιχειρήματα που προέβαλε επ' αυτού η Elitaliana στερούνται λυσιτέλειας. Όσον αφορά το επιχείρημα κατά το οποίο ήταν υπερβολικά δυσχερές για την Elitaliana να προσδιορίσει τον καθού κατά του οποίου έπρεπε να στραφεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, θα επανέλθω στο σημείο αυτό κατά την ανάλυση του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως αντλούμενου από τη μη αναγνώριση της EULEX Κοσσυφοπέδιο ως οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

43. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Elitaliana υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που έκρινε ότι «η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει νομική προσωπικότητα και [ότι] δεν προβλέπεται ότι μπορεί να είναι διάδικος σε δίκη ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 26). Η Elitaliana υποστηρίζει ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται προκειμένου να θεωρηθεί όργανο ή οργανισμός της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

44. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού.

2. Εκτίμηση

45. Πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο μηχανισμός δικαστικού ελέγχου που προβλέπει το άρθρο 263 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται στα όργανα και τους οργανισμούς που έχουν συσταθεί από τον νομοθέτη της Ένωσης, στους οποίους χορηγήθηκαν εξουσίες εκδόσεως πράξεων νομικά δεσμευτικών έναντι φυσικών και νομικών προσώπων σε συγκεκριμένους τομείς, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΑ), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA), το Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών (ΚΓΦΠ) και το Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ) [9].

9 — Βλ. αποφάσεις Ηνωμένο Βασίλειο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-270/12, EU:C:2014:18, σκέψη 81) και Liivimaa Lihaveis (C-562/12, EU:C:2014:2229, σκέψη 46).

46. Για να εκτιμηθεί εάν όργανο ή οργανισμός εμπίπτει στον ορισμό του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, πρέπει να εξεταστεί το θεσμικό όργανο που έχει ιδρύσει τον εν λόγω φορέα. Από τη νομολογία απορρέουν τουλάχιστον δύο κριτήρια που μπορούν να εφαρμοστούν συναφώς, τα οποία [10] η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν φαίνεται να πληροί.

47. Πρώτον, η κοινή δράση 2008/124 δεν προβλέπει τη νομική προσωπικότητα της EULEX Κοσσυφοπέδιο, κάτι που είθισται να συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, σε πράξεις που ιδρύουν οργανισμούς [11], αλλά ούτε και την ιδιότητα του διαδίκου ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης [12].

48. Δεύτερον, οι πράξεις για την ίδρυση οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης περιέχουν συχνά διάταξη η οποία μνημονεύει το σχετικό άρθρο της Συνθήκης και ορίζει συγχρόνως την έκταση του ένδικου βοηθήματος [13]. Ωστόσο, στην κοινή δράση 2008/124 δεν περιέχεται τέτοια διάταξη.

49. Προς στήριξη των αιτημάτων της η Elitaliana επικαλείται την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Sogelma κατά ΕΥΑ [14]. Στην απόφαση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε την αρμοδιότητά του να αποφαίνεται επί προσφυγής ασκηθείσας δυνάμει του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ (νυν άρθρο 263 ΣΛΕΕ) κατά πράξεως της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Ανασυγκρότηση (EAR). Εντούτοις, η απόφαση αυτή εκδόθηκε σε σχέση με εντελώς διαφορετικό πλαίσιο, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η EAR ήταν κοινοτικός οργανισμός με νομική προσωπικότητα και ο κανονισμός για τη θέσπιση της υπηρεσίας προέβλεπε ρητώς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου [15].

50. Το γεγονός ότι η συστατική πράξη προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα προσφυγής στο Δικαστήριο επιβεβαιώνει τον εν λόγω σύνδεσμο με το άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Εντούτοις, από αυτή καθαυτήν την απουσία μιας τέτοιας διατάξεως δεν μπορεί να συναχθεί, κατά τη γνώμη μου, η απουσία ενός τέτοιου συνδέσμου.

51. Πράγματι, ακόμη και ελλείψει ρητής διατάξεως με την οποία να απονέμεται στον υπό κρίση φορέα νομική προσωπικότητα, φρονώ ότι η διατύπωση του άρθρου 263, πέμπτο εδάφιο, ΣΛΕΕ δημιουργεί ισχυρό τεκμήριο υπό την έννοια ότι οσάκις τα θεσμικά όργανα ιδρύουν φορέα δυνάμενο να λαμβάνει αποφάσεις που επηρεάζουν ιδιώτες, πρέπει να υφίσταται δυνατότητα προσφυγής. Σε μια τέτοια περίπτωση, η τεκμαιρόμενη αυτή δυνατότητα προσφυγής μπορεί να συντρέχει υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις. Φορέας με χωριστή προσωπικότητα, ο οποίος έχει αρμοδιότητες νομικής φύσεως και στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα ορισμένης φύσεως, θα μπορούσε να τεκμαίρεται ότι διαθέτει την ικανότητα του διαδίκου ενώπιον των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, ακόμη και ελλείψει ρητής διατάξεως [16].

10 — Βλ. τις προτάσεις μου στην υπόθεση Liivimaa Lihaveis (C-562/12, EU:C:2014:155, σκέψη 34 έως 36).

11 — Βλ., παραδείγματος χάριν, το άρθρο 100, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων [ECHA] καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) 1488/94 της Επιτροπής, καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ (ΕΕ L 396, σ. 1 και διορθωτικό ΕΕ 2007, L 136, σ. 3, στο εξής: κανονισμός REACH), ο οποίος προβλέπει ότι ο εν λόγω οργανισμός είναι οργανισμός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και διαθέτει νομική προσωπικότητα. Εξάλλου, στον προϋπολογισμό της Ένωσης, τα όργανα που δημιουργούνται από την Ένωση και έχουν νομική προσωπικότητα αντιμετωπίζονται χωριστά, βλ., επ' αυτού, COM(2012) 300, της 25ης Μαΐου 2012, με τίτλο «Draft General Budget of the European Commission for the Financial Year 2013. Working Document Part III. Bodies set up by the European Union and having legal personality» (έγγραφο που διατίθεται στην αγγλική).

12 — Προβλέπεται πάντως η δυνατότητα, τόσο στο ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο δίκαιο, ένας φορέας που δεν έχει αυτοτελή νομική προσωπικότητα να ενεργεί σε διαδικαστικό επίπεδο ενώπιον των δικαστηρίων. Περί της ικανότητας δικαίου, βλ. απόφαση Überseering (C-208/00, EU:C:2002:632) και τις προτάσεις μου στην υπόθεση VALE Építési (C-378/10, EU:C:2011:841, σημείο 37).

13 — Βλ., παραδείγματος χάριν, άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού REACH, το οποίο προβλέπει ότι προσφυγή μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ή του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 263 ΣΛΕΕ, κατά αποφάσεως του συμβουλίου προσφυγών του ECHA ή, όταν δεν υπάρχει δικαίωμα προσφυγής στο συμβούλιο προσφυγών, κατά αποφάσεως του ECHA.

14 — T-411/06, EU:T:2008:419.

15 — Απόφαση Sogelma κατά ΕΥΑ (EU:T:2008:419, σκέψεις 34 και 50).

16 — Πρέπει πάντως να υπομνησθεί ότι η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από την απόφαση Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166, σκέψεις 23 και 24).

52. Από την εξέταση της κοινής δράσεως 2008/124 προκύπτει ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο είναι κοινή αποστολή του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Η εν λόγω κοινή δράση δεν απονέμει χωριστή νομική προσωπικότητα στην EULEX Κοσσυφοπέδιο. Πράγματι, σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 12, το Συμβούλιο και η ΕΠΑ ασκούν τον πολιτικό έλεγχο και καθορίζουν τις στρατηγικές κατευθύνσεις. Επιπλέον, το άρθρο της 16 θέτει την οικονομική πτυχή της αποστολής υπό τον έλεγχο της Επιτροπής.

53. Από τα στοιχεία αυτά καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, υπό το πρίσμα του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν είναι όργανο ή οργανισμός που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο. Πρόκειται μάλλον για κοινή αποστολή δύο θεσμικών οργάνων. Τούτου λεχθέντος, φρονώ ότι δεν είναι αδύνατο να αναγνωριστεί, κατ' αρχήν, στην αποστολή η νομική προσωπικότητα βάσει μιας λειτουργικής εκτιμήσεως[17]. Η αποστολή συστάθηκε με νομοθετική πράξη και δύναται, παραδείγματος χάριν, να λαμβάνει αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων. Εντούτοις, από την οικονομία της κοινής δράσεως 2008/124 καθίσταται πρόδηλη η βούληση να τελεί η αποστολή σε οργανική εξάρτηση από τα δύο προαναφερθέντα θεσμικά όργανα[18]. Παρόμοια κατάσταση, στην υπόθεση μεταξύ της Επιτροπής και του Κέντρου Πυρηνικών Ερευνών, έχει ήδη αναλυθεί από τον γενικό εισαγγελέα K. Roemer στις προτάσεις του στην υπόθεση Ufficio imposte consumo κατά Επιτροπής[19]. Επομένως, εν προκειμένω, πρόκειται μάλλον για προσωρινή διοργανική δομή συνεργασίας παρά για οργανισμό με αυτοτελή νομική υπόσταση.

54. Υπό αυτές τις συνθήκες, φρονώ ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν μπορεί να θεωρηθεί φορέας κατά του οποίου μπορεί να ασκηθεί προσφυγή βάσει του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν ήταν όργανο ή οργανισμός της Ένωσης, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

55. Ως εκ τούτου, προτείνω να απορριφθεί η πρώτη αιτίαση ως αβάσιμη.

17 — Επί του ζητήματος αυτού, βλ. απόφαση 2010/427/ΕΕ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 2010, για τον καθορισμό της οργάνωσης και της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΕ L 201, σ. 30), η οποία ορίζει στο άρθρο 1 ότι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) «είναι λειτουργικά αυτόνομος φορέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωριστός από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] και από την [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή, και διαθέτει *την ικανότητα δικαίου που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των καθηκόντων της και την επίτευξη των στόχων της*» (η υπογράμμιση δική μου). Βλ., επίσης, Gatti, M., «Diplomats at the Bar: The European External Action Service before EU Courts», *European Law Review*, 2014, σ. 664.

18 — Σε αντίθεση με την ΕΥΕΔ, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2010/427 είναι λειτουργικά αυτόνομος φορέας και διαθέτει παθητική νομιμοποίηση, η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά. Τα στοιχεία που παρουσίασε η EULEX Κοσσυφοπέδιο στο υπόμνημα απαντήσεως που υπέβαλε μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Πρώτον, η EULEX Κοσσυφοπέδιο έχει μάλλον τον χαρακτήρα επιχειρήσεως διαχειρίσεως κρίσεων υπό την ευθύνη του Συμβουλίου, το οποίο την σύστησε και το οποίο ασκεί τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση. Δεύτερον, η βούληση του νομοθέτη σύμφωνα με την οποία οι αποστολές είναι απλές «επιχειρήσεις» και όχι όργανα επιρρωννύεται από το ότι τα κράτη μέλη αποσπούν «εντεταλμένο» προσωπικό στην αποστολή, ενώ «[τ]ο κράτος ή το θεσμικό όργανο της Ένωσης που έχει αποσπάσει [στην EULEX Κοσσυφοπέδιο] μέλος του προσωπικού φέρει την ευθύνη να αντικρούει τυχόν αξιώσεις συνδεόμενες με την απόσπαση, τις οποίες προβάλλει το μέλος του προσωπικού ή οι οποίες το αφορούν. Το εν λόγω συνεισφέρον κράτος ή θεσμικό όργανο της Ένωσης φέρει την ευθύνη για την άσκηση τυχόν προσφυγής κατά του αποσπασθέντος» (βλ. άρθρο 10, παράγραφος 2, της κοινής δράσεως 2008/124). Τρίτον, στις δραστηριότητες της EULEX Κοσσυφοπέδιο συμμετέχουν τρίτες χώρες. Τέταρτον, ο αρχηγός της αποστολής της EULEX Κοσσυφοπέδιο έχει συνάψει σύμβαση με την Επιτροπή σύμφωνα με την οποία «η Επιτροπή αναθέτει στον Xavier Bout de Marnhac καθήκοντα ειδικού συμβούλου», ο οποίος δεν προσελήφθη επομένως βάσει διαγωνισμού, τηρουμένης της διαδικασίας των οργάνων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων αλλά ως ανεξάρτητος σύμβουλος για ορισμένο χρονικό διάστημα.

19 — 2/68 IMM, EU:C:1968:45, σ. 647.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως αντλούμενου από την εσφαλμένη εξομοίωση της αποστολής EULEX Κοσσυφοπέδιο με αντιπροσωπεία της Ένωσης

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

56. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Elitaliana υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο πρέπει να λογίζεται ως αντιπροσωπεία της Επιτροπής, σύμφωνα με τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την αντιπροσωπεία της Ένωσης στο Μαυροβούνιο, και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή ήταν το θεσμικό όργανο στο οποίο εναπόκειτο να υπερασπιστεί την επίμαχη πράξη ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψεις 27 έως 35).

57. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού.

2. Εκτίμηση

α) Η διάκριση μεταξύ αντιπροσωπείας και αποστολής

58. Όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ αντιπροσωπείας και αποστολής, πρέπει πρώτον να επισημανθούν δύο πτυχές της παρουσίας της Ένωσης εκτός του εδάφους της Ένωσης.

59. Η πρώτη πτυχή αφορά την εξωτερική παρουσία και δράση, δυνάμει της Συνθήκης ΕΚ. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται οι *αντιπροσωπείες* σε τρίτες χώρες και ενώπιον διεθνών οργανισμών. Η νομολογία, η οποία πηγάζει κυρίως από το Γενικό Δικαστήριο, είναι αρκετά σαφής και, κατά τη γνώμη μου, ορθή. Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου βασίζεται στις συνήθεις διατάξεις της Συνθήκης, όπως εκείνες που αφορούν την προσφυγή ακυρώσεως και την αγωγή αποζημιώσεως. Όπως απορρέει από τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου, που προηγείται της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της δημιουργίας της ΕΥΕΔ [20], σε μια τέτοια κατάσταση, ο παθητικά νομιμοποιούμενος καθού είναι η Επιτροπή. Οι αντιπροσωπείες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την Επιτροπή και κάθε προσφυγή πρέπει να ασκείται κατά της Επιτροπής [21]. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι αγωγή που στρέφεται μόνον κατά αντιπροσωπείας είναι απαράδεκτη [22].

60. Η δεύτερη πτυχή αφορά την εξωτερική δράση στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Πρόκειται ιδίως για δράσεις που συστήνουν *αποστολές* της ΚΕΠΠΑ σε τρίτες χώρες. Η νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου δεν είναι άφθονη. Ασκήθηκαν μόνον ορισμένες αγωγές, οι οποίες εν συνεχεία αποσύρθηκαν και ως εκ τούτου διαγράφηκαν [23]. Από τις σπάνιες περιπτώσεις που έχουν οδηγήσει στην έκδοση αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, αξίζει να αναφερθεί η υπόθεση Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. Στην αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, το Γενικό Δικαστήριο αναφέρεται, επίσης, στη διάταξη του Προέδρου του Γενικού Δικαστηρίου επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων [24]. Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, μεταξύ Η και Συμβουλίου, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή

20 — Βλ. υποσημείωση 17.

21 — Απόφαση IDT Biologika κατά Επιτροπής (T-503/10, EU:T:2012:575).

22 — Διάταξη Tecnoprocess κατά Επιτροπής και αντιπροσωπείας της Ένωσης στο Μαρόκο (T-264/09, EU:T:2011:319).

23 — Βλ., παραδείγματος χάριν, διατάξεις Fucci κατά MINUK (T-51/05, EU:T:2005:175) και Unity OSG FZE κατά Συμβουλίου και EUPOL Αφγανιστάν (T-511/08, EU:T:2010:138).

24 — Βλ. διάταξη Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (T-271/10 R, EU:T:2010:315) και αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη (σκέψη 26).

ως απαράδεκτη, ενώ εκκρεμεί η εκδίκαση της αιτήσεως αναιρέσεως [25]. Η υπόθεση αυτή αφορούσε την Αστυνομική Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη [26]. Λόγω του περιορισμένου αριθμού αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τις αποστολές της ΚΕΠΠΑ, πρέπει να σημειωθεί ότι η νομολογία επί του ζητήματος δεν έχει επ' ουδενί παγιωθεί.

61. Κατά την άποψή μου, η νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τις αντιπροσωπείες της Ένωσης δεν τυγχάνει εφαρμογής στις αποστολές που συστήνει η Ένωση, παρά τις ομοιότητες των χαρακτηριστικών των δύο αυτών δομών, όπως η έλλειψη χωριστής νομικής προσωπικότητας. Ως εκ τούτου, ελλείψει ρητών διατάξεων, είναι σκόπιμο να διακριβωθεί η πραγματική φύση της σχέσεως μεταξύ των αποστολών και των θεσμικών οργάνων.

62. Θα πρέπει να τονιστεί ότι, στην αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου δεν βασίζεται στην απόλυτη αναλογία μεταξύ αντιπροσωπείας και αποστολής. Βεβαίως, το Γενικό Δικαστήριο μνημονεύει μια διάταξη σχετικά με την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Μαυροβούνιο [27], αλλά με σκοπό να υπενθυμίσει ότι «οι πράξεις που εκδίδονται κατ' ενάσκηση μεταβιβασθεισών εξουσιών λογίζονται κανονικά ως πράξεις του μεταβιβάζοντος θεσμικού οργάνου το οποίο και είναι αρμόδιο να υπερασπίζεται ενώπιον της δικαιοσύνης την επίμαχη πράξη» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 33). Κατόπιν της ανωτέρω διαπιστώσεως, με τη σκέψη 34 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αποφάνθηκε ως εξής:

«Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι πράξεις που έλαβε ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως πρέπει να λογιστούν ως πράξεις της Επιτροπής, η οποία έχει την ιδιότητα της καθής δυνάμει του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Επομένως, οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο σύμφωνα με τις απαιτήσεις της μνημονευόμενης από την Elitaliana γενικής αρχής κατά την οποία σε δικαστικό έλεγχο υπόκεινται όλες οι πράξεις των θεσμικών οργάνων, των λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι των τρίτων.»

63. Επομένως, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Elitaliana, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξομοίωσε τις αποστολές της ΚΕΠΠΑ με τις αντιπροσωπείες της Επιτροπής.

β) Ο σύνδεσμος μεταξύ των αποστολών και των θεσμικών οργάνων

64. Όσον αφορά τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, διαπίστωσα μόλις ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν πληροί τα απαιτούμενα κριτήρια ώστε να θεωρείται ότι έχει την ικανότητα να υπερασπιστεί εαυτόν ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Επισήμανα επίσης ότι η αποστολή EULEX Κοσσυφοπέδιο δεν συνδέεται με την Επιτροπή ως αντιπροσωπεία. Επομένως, είναι αναγκαίο να εξεταστεί ο σύνδεσμος της εν λόγω αποστολής με τα θεσμικά όργανα.

65. Από την κοινή δράση 2008/124 προκύπτει ότι η EULEX Κοσσυφοπέδιο συστήθηκε ως χωριστός φορέας του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Ειδικότερα, από τα στοιχεία της κοινής δράσεως 2008/124/ΚΕΠΠΑ και τη σύμβαση που συνήφθη μεταξύ του αρχηγού της αποστολής και της Επιτροπής προκύπτει ότι, όσον αφορά τη διαχείριση και τις οικονομικές πτυχές, οι σύνδεσμοι με την Επιτροπή είναι ιδιαιτέρως στενοί. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα στοιχεία αυτά στοιχειοθετούν από κοινού μεταβίβαση εξουσιών ασκουμένων κατά κανόνα από την Επιτροπή προς την EULEX

25 — Βλ. διάταξη Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (EU:T:2014:702) και την υπόθεση Η κατά Συμβουλίου κ.λπ. (C-455/14 P), σχετικά με αίτηση αναιρέσεως, η οποία εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

26 — Βλ. κοινή δράση 2002/210/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2002, για την Αστυνομική Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 70, σ. 1) και απόφαση 2009/906/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2009, σχετικά με την Αστυνομική Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (ΕΕ L 322, σ. 22).

27 — Διάταξη Elti κατά Αντιπροσωπείας της Ένωσης στο Μαυροβούνιο (T-395/11, EU:T:2012:274).

Κοσσυφοπέδιο και τον αρχηγό της αποστολής. Εξ αυτού συνάγει το συμπέρασμα ότι οι πράξεις της EULEX Κοσσυφοπέδιο, μεταξύ άλλων και του αρχηγού της, λογίζονται εν τέλει ως πράξεις της Επιτροπής (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 34). Το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου έχει ως εξής:

«30 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη σύναψη της επίμαχης δημοσίας συμβάσεως αφορούν τον προϋπολογισμό της EULEX Κοσσυφοπέδιο.

31 Πάντως, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, της κοινής δράσεως 2008/124, η διαχείριση όλων των δαπανών γίνεται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τους κανόνες που ισχύουν για τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης. Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 5, της ως άνω κοινής δράσεως, ο αρχηγός της αποστολής είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της EULEX Κοσσυφοπέδιο, προς τον σκοπό δε αυτόν, υπογράφει σύμβαση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, ο αρχηγός της EULEX Κοσσυφοπέδιο υπέγραψε τέτοια σύμβαση με την Επιτροπή. Επομένως, η Επιτροπή μεταβίβασε στον αρχηγό της EULEX Κοσσυφοπέδιο ορισμένα καθήκοντα εκτελέσεως του προϋπολογισμού της EULEX Κοσσυφοπέδιο, όπως προβλέπει το άρθρο 54, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 248, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε.

32 Η μεταβίβαση αυτή προκύπτει επίσης από το άρθρο 16, παράγραφοι 3 και 4, της κοινής δράσεως 2008/124 όσον αφορά τις δημοσιονομικές διατάξεις. Πράγματι, κατά την παράγραφο 3, ο αρχηγός της αποστολής μπορεί να συνάπτει τεχνικούς διακανονισμούς για την παροχή εξοπλισμών, υπηρεσιών και εγκαταστάσεων στην EULEX Κοσσυφοπέδιο μόνο με την έγκριση της Επιτροπής. Η παράγραφος 4 ορίζει ότι ο αρχηγός της αποστολής προβαίνει σε πλήρη ενημέρωση της Επιτροπής, υπό την εποπτεία της οποίας τελεί, για τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της συμβάσεώς του.»

66. Η συλλογιστική αυτή, την οποία συμμερίζομαι, δεν εμπεριέχει πλάνη περί το δίκαιο. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ορθώς ότι, ελλείψει αυτοτελούς ικανότητας δικαίου, είναι σκόπιμο να αναζητηθεί το συνδετικό στοιχείο στα εν λόγω καθήκοντα, τα οποία, εν προκειμένω, συνίστανται σε μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθέσεως της επίμαχης δημόσιας συμβάσεως, για θέματα προϋπολογισμού. Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Elitaliana, η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου δεν στηρίζεται στην εξομοίωση της αποστολής EULEX Κοσσυφοπέδιο με αντιπροσωπεία της Ένωσης, αλλά σε μια λειτουργική προσέγγιση των εν λόγω καθηκόντων.

67. Κατόπιν των ανωτέρω, επιβάλλεται η απόρριψη του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως αντλούμενου από προβαλλόμενη απουσία συγγνωστής πλάνης

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

68. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η Elitaliana υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα ότι δεν υπήρχε συγγνωστή πλάνη κατά τον προσδιορισμό του καθού, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «η ύπαρξη συγγνωστής πλάνης μπορεί να έχει μόνον ως συνέπεια τη μη απόρριψη του ενδίκου βοηθήματος λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεως» (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψεις 41 και 43). Η Elitaliana διατείνεται ότι η νομολογία επί του ζητήματος της συγγνωστής πλάνης έχει επίσης εφαρμογή για τον προσδιορισμό του καθού και ζητεί από το Δικαστήριο να προσδιορίσει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τον διάδικο κατά του οποίου θα έπρεπε να έχει ασκηθεί η προσφυγή.

69. Η EULEX Κοσσυφοπέδιο ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού.

2. Εκτίμηση

70. Καταρχάς, παρατηρώ ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, εν προκειμένω, ο προσδιορισμός στο δικόγραφο της EULEX Κοσσυφοπέδιο ως καθής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δεν οφείλεται σε πλάνη της Elitaliana (αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, σκέψη 39). Εντούτοις, στην αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι «ήταν χωρίς αμφιβολία δυσχερές για την [Elitaliana] να προσδιορίσει ποιος έφερε την ευθύνη των επίμαχων μέτρων και ποιος είχε την ιδιότητα του καθού» (σκέψη 41).

71. Η διαπίστωση αυτή, την οποία κρίνω απολύτως δικαιολογημένη, βασίζεται στην παραδοχή, την οποία έκανε δεκτή το Γενικό Δικαστήριο, ότι η προσφυγή έπρεπε να έχει ασκηθεί κατά της Επιτροπής.

72. Συντάσσομαι με την ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία οι ισχυρισμοί της Elitaliana δεν βρίσκουν έρεισμα στη νομολογία περί συγγνωστής πλάνης. Πράγματι, η νομολογία αυτή αφορά τις διαδικαστικές προθεσμίες[28] και δεν μπορεί να προβληθεί σε περίπτωση κατά την οποία ο προσφεύγων έχει προσδιορίσει εσφαλμένα τον καθού.

73. Ακόμη και εάν γινόταν δεκτή μια τέτοια πλάνη, ο καθού κατά του οποίου είχε στραφεί η αγωγή δεν θα διέθετε την ικανότητα δικαίου να υπερασπιστεί εαυτόν. Επομένως, υπό την έννοια αυτή δεν μπορεί να προβληθεί η ύπαρξη συγγνωστής πλάνης. Συγγνωστή πλάνη θα μπορούσε να αναγνωριστεί μόνο στο πλαίσιο άλλης δίκης κατά διαφορετικού διαδίκου και να προβληθεί ως δικαιολογητικός λόγος για τυχόν εκπρόθεσμη άσκηση προσφυγής ακυρώσεως ή αγωγής αποζημιώσεως.

74. Τέλος, υπενθυμίζω ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε θέση επί της προβαλλόμενης αναρμοδιότητάς του, καθώς και ότι στην αίτησή της αναιρέσεως, η Elitaliana δεν προσέβαλε την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη ως προς το συγκεκριμένο σημείο. Το ζήτημα αυτό μπορεί να εγερθεί στο πλαίσιο άλλης προσφυγής, και κατόπιν εκδόσεως αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου επ' αυτού, το Δικαστήριο θα είναι σε θέση, κατά την αναιρετική διαδικασία, να εξετάσει το βάσιμο της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου. Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο δεν έχει διατυπώσει την κρίση του επί του ζητήματος και ως εκ τούτου δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί συναφώς.

75. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν έχει υποπέσει σε καμία πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον, με την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, απέρριψε τον λόγο ακυρώσεως της Elitaliana με τον οποίο προέβαλε την ύπαρξη συγγνωστής πλάνης.

76. Επειδή κανένας από τους λόγους αναιρέσεως δεν είναι βάσιμος, πρέπει να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της.

V – **Πρόταση**

77. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την Elitaliana SpA στα δικαστικά έξοδα.

28 — Βλ. αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη (σκέψη 40).